

Dođru bilgi doğru kaynaktan alınır...

İSTANBUL'DA UNUTULAN BİR MİRAS

ŞEYHÜLİSLAM
MUSTAFA EFENDİ
TEKKEŞİ

Ebul Faruk Önal

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar.....	7
Takdim.....	9
I. BÖLÜM: ŞEYHÜLİSLAM MUSTAFA EFENDİ'NİN	
HAYATI VE HAYIR ESERLERİ.....	15
A. ŞEYHÜLİSLAM MUSTAFA EFENDİ'NİN HAYATI	15
1. Doğumu ve Tahsili.....	15
2. İlk Vazifeleri.....	15
3. Anadolu Kazaskerliği.....	16
4. Edirne Vakası ve Es-Seyyid Mustafa Efendi'nin Sürgün Hayatı	17
5. Sultan I. Mahmud Tarafından Affı ve Rumeli Kazaskerliği	19
6. Şeyhülislamlığı.....	19
7. Vefatı	20
8. Ailesi ve Çocukları	20
9. Şahsiyeti.....	21
B. ŞEYHÜLİSLAM MUSTAFA EFENDİ'NİN HAYIR ESERLERİ	22
1. Hayır Eserlerinin Vakfiyeleri	22
a. Mustafa Efendi Vakfının Vakfiyesi	23
b. Vakfı Meydana Getiren Mallar.....	34
c. Vakfın Gelirleri	35
d. Vakfın Giderleri	36
2. Buldukları Yerlere Göre Hayır Eserleri	36
a. Hicaz	36
b. Şam	37
c. Erzurum.....	37

d. Şumnu.....	37
e. İstanbul.....	38
1. Şeyhülislam Tekkesi.....	38
2. Şeyhülislam Mustafa Efendi Çeşmesi	38
II. BÖLÜM: ŞEYHÜLİSLAM TEKKESİ	39
A. TEKKENİN YERİ VE TARİHÇESİ	39
B. TEKKENİN MÜŞTEMİLATI.....	42
1. Tekke Ana Binası	42
a. Tevhidhane	49
b. Çilehane	53
c. Derviş hücreleri.....	53
d. Şadırvan	56
2. Dış Avluda Yer Alan Yapılar	58
a. Harem Dairesi (Şeyh Evi)	58
b. Mutfak.....	60
c. Hamam ve Helalar	61
d. Beyzade Mehmed Efendi Çeşmesi	61
e. Çeşme	64
f. Kuyular.....	64
g. Su Haznesi.....	64
h. Dış Avlu Giriş Kapısı ve Duvarı	66
1. Hazireler	69
1. Birinci Hazire	69
2. İkinci Hazire (Şeyhülislam Tekkesi Türbesi).....	70
Harita - Plan ve Vesikalar	83
Bibliyografya	103

Kısaltmalar

BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz.	bakınız
c.	cilt
C.AS	Cevdet Tasnifi Askeri
C.BLD	Cevdet Tasnifi Belediye
C.EV	Cevdet Tasnifi Evkaf
C. ML	Cevdet Tasnifi Maliye
Çev.	Çeviren
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
EV.d	Evkaf Nezareti Defterleri
EV.HMH.d	Evkaf Nezareti Haremeyn Muhasebesi Defterleri
Haz.	hazırlayan
İ.EV	İrade Tasnifi Evkaf
İ.H.K.	İbrahim Hakkı Konyalı
KK.d	Kamil Kepeci Tasnifi Defterleri
MAD.d	Maliyeden Müdevver Defterler
MF.MKT	Maarif Vekaleti Mektubi Kalemli Evrakı
Nşr.	neşreden
No	numara
s.	sayfa
v.	varak
vd.	ve devamı
VGMA	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
YTÜ	Yıldız Teknik Üniversitesi
yy.	yüzyıl

Takdim

Tekkelerin, İslâm medeniyetinin yayılması ve yaşanmasında mühim bir yeri bulunmaktadır. Tasavvuf düşüncesinin, adap ve terbiyesinin derinleştirildiği ve halka takdim edildiği tekkeler aynı zamanda sosyal manada da buldukları mahallerde önemli hizmetler vermişlerdir.

Bu çalışmamızda, toplumumuzun ekonomik ve sosyal yapısının teşekkülünde harç vazifesi gören tekke teşkilâtının numunelerinden olan unutulmuş bir mirası araştırmacıların ve okuyucuların ilgisine sunuyoruz. Halk arasında Şeyhülislam Tekkesi olarak da bilinen Şeyhülislam Mustafa Efendi Tekkesi Eyüp-Nişanca'da, ara sokakta kalması hasebiyle pek bilinmemektedir. Göz ardında kalmasından mütevellit, yapı yıllarca atıl vaziyette kalmış, uzun süre tamirat ve tadilat görmemiştir. On sekizinci asırdan günümüze ulaşan en mühim eserlerimizden biri olan Şeyhülislam Mustafa Efendi Tekkesi, 15.01.1977 tarih ve 9591 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararıyla taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli olup, tarihî adresiyle Eyüp'ün Nişanca semtinin Baba Haydar mahallesindedir. Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce Boğaziçi İlim ve Kültür Vakfı'na kesin tahsisi gerçekleştirilen Şeyhülislam Tekkesi 3221 m² alan üzerinde müstemilatı ile beraber Sultan Birinci Mahmud Han döneminde inşa edilmiştir. Tekke, mimarisiy-le klasik Osmanlı üslubunu devam ettirmiştir.

Mekke kadılığı zamanında Nakşibendî şeyhi Ahmed Efendi'ye intisap eden Şeyhülislam es-Seyyid Mustafa Efendi, tekkeyi Nakşibendî şeyhi Tokadî el-Hâc Şeyh Musa Efendi için yaptırmıştır.

Bu çalışmamızla, İstanbul'da unutulmuş bir miras olan Şeyhülislam Tekkesi'ni okuyucularımıza ve araştırmacıların ilgisine sunuyoruz. Umarız bu çalışma, birçok kültür mirasımızın layık olduğu şekilde korunmasına vesile olur. Bu çalışma vesilesiyle, tekkenin restorasyon çalışmalarında maddi manevi katkıları bulunan hayırseverlere de ayrıca teşekkür ederiz.

Bu kitabın hazırlanmasında tüm imkanlarını seferber eden ve kitabın ortaya çıkmasına vesile olan Boğaziçi İlim ve Kültür Vakfı'na teşekkür ederim.

Çalışmalarımızda yardımlarını gördüğüm Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Mustafa Budak, Daire Başkanları Dr. Önder Bayır ve Abdullah Vanlıoğlu, Şube Müdürleri İlhan Ovalıoğlu, Dr. Mustafa Hakkı Ertan, Cevat Ekici beylere ve çalışmamızı başından sonuna kadar destekleyen Sabit Tunç Bey'e ve mesai arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Şeyhülislam Mustafa Efendi Tekkesi

Handwritten Persian text in a 5x3 grid, likely an inscription or a list of names, written in gold ink on a light-colored background.

کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب
کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب
کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب
کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب
کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب	کتابت خرد و عیب

